

Liedjes in dialect

door Gait Berk

Mensen die hun klassieken kennen zullen wel weten dat ik al ruim een halve eeuw in de schrijverij bezig ben. Gezien de lengte van mijn loopbaan is het niet verwonderlijk, dat ik ook liedjes heb gemaakt en gezien mijn aparte band met Kampen is het evenmin verwonderlijk dat ik liedjes over Kampen heb gemaakt en nog wel in het Kampers.

In feite begon ik er al vroeg mee, dat moet in 1936 geweest zijn toen ik een jaar of negen was. Geënthousiasmeerd door de fenomenale prestaties van de Amerikaanse atleet Jesse Owens op de Olympische Spelen te Berlijn, dichtte ik een heuse smartlap over een jongetje (ook negen jaar oud) dat zo geïnspireerd werd door de zwarte kampioen dat hij alles rennend ging doen: 'Onze Jantje liep toen tegen een auto aan / arme, kleine, snelle Jantje / moest voortaan op krukken gaan'. Dit is het enige wat ik mij er nog van herinner, want het manuscript is verloren gegaan; ik weet nog goed dat ik het schrijfblaadje heb verfrommeld en weggesmeten, woedend omdat mijn moeder niet wou geloven dat ik het zelf gemaakt had, tekst en melodie.

Ik wil niet beweren dat dit er ook de oorzaak van was dat mijn volgende liedje tien jaar op zich liet wachten, maar anno 1946 was er in ieder geval geen houden meer aan. De oorlog was afgelopen, het verenigings- en gezelschapsleven bloeide weer op en er waren tal van bijeenkomsten, waarbij onze schoolband niet kon ontbreken. Deze *School Swingers* brachten liedjes ten gehore die meestal in het Engels waren gesteld en waarvan we de teksten maar gebrekkig of helemaal niet kenden. Geen nood, ik maakte de woorden er wel zelf bij. Zodoende merkte ik op een zekere dag spelenderwijs dat het Kampers zich soepeler liet zingen dan het Hollands, zeker bij de jazzige nummers die wij speelden. Engels en Kampers - op een of andere manier leken die beide talen, misschien door hun gemeenschappelijke Saksische inslag, aardig aan elkaar verwant.

Ik zou overigens niet graag de indruk wekken dat ik het zingen in dialect heb uitgevonden. Al voor de oorlog zongen 'entertainers' als Johnny van Elburg en Jan van Riemsdijk allerlei repertoire in het Kampers resp. Veluws; springversjes waren trouwens altijd al in dialect. En bekende popmuzikan-

De School Swingers in 1946. Staande Jan ten Hove (accordeon) en Gait Berk (viool); zittend Paul ten Hove en Kees Jannes (gitaren). Achter de drums Kees Neven en aan de piano André Piederiet.

(Foto: collectie Gait L. Berk.)

ten van nu als Bennie Jolink (van 'Normaal') en Daniël Loues (van SKIK, uit Drenthe) weten de klank en de soepelheid van hun dialect op topniveau te demonstreren. Ze doen daarmee volledig recht aan de mogelijkheden van de taal van hun streek, die ze volstrekt au sérieux nemen, wat lang niet iedereen doet.

Een mens staat er versteld van hoe vaak een streektaal nog als tweederangs wordt beschouwd. Er zit wel enige verbetering in, maar er heerst op dit gebied nog veel - vaak ongeweten - discriminatie. Dan is er nog niet veel veranderd sinds Jan Riemsdijk: die gebruikte dialect als hij een geestige inval had, maar bediende zich van het Hollands om het Gelders Volkslied in elkaar te draaien. Zo gaat het niet zelden bij dialectschrijvers. Als ze iets zinnigs te berde willen brengen schrijven ze Hollands, maar niet zodra hebben ze iets lolligs verzonnen of dat koddige dialect wordt van stal gehaald. Nu ben ik zelf ook een lolmaker en meestal niet afkerig van een geintje, maar ik wil af en toe wel eens wat kwijt wat me menens is en dat moet ook in het Kampers kunnen worden overgebracht.

Een streektaal is een volwaardig uitdrukkingmiddel. Mensen hebben in de

loop der eeuwen hun wederwaardigheden aan elkaar weergegeven in dialect, over hun lief en leed gecommuniceerd in dialect en ze hebben elkaar opperbest begrepen en in hun waarde gelaten. Waarom is er dan steeds weer die koddigheid zodra er van dialect sprake is? 't Is toch geen krompraterij voor het vermaak?

Ik geloof in dialect en ik geloof in Kampers en heb mijn leven lang geprobeerd om Kamper mensen in hun eigen taal tegemoet te treden. Mijn vroegere vrienden in de Voorstraat spraken Kampers en leefden in het Kampers en toen ik er later eens één tegenkwam die een 'prachtige mooie' kantoorbaan had gekregen en hardnekkig weigerde Kampers met mij te praten, heb ik hem toegevoegd: 'De taal woarin oe mo oe vrogger etreust ef is goed genog veur oe!' Dat was niet aardig, maar misschien begrijpt het slachtoffer me beter als hij de Kamper Almanak heeft gelezen. Hopelijk wordt het eveneens begrijpelijker waarom ik liedjes in het Kampers heb geschreven.

Liedteksten

1. Kampereiland Vars

Mooi voorbeeld hoe een evergreen door mij van verse tekst werd voorzien.

Kamper Eiland Vars

(tekst Gait Berk; melodie: Home on the Ranch)

O, geef mien een bult
Die met een arf is 'evuld
En 't Keteldiep kuult der langs ene
Deur e'j zo'n plezier
Met oe deern en oe dier
Zo as ons arref is ter gien ene!

Tuus, tuus, op arf zeu'm
De sfeer is ter 'aost niet te gleu'm
Ie warken oe dood
Met oe wal en oe sloot,
Maar 'aoms wördt een borrel eneum'n.

O, geef mien een bult
Die met een arf is evuld

En 't Noorderdiep stroomt der langs ene,
Deur e'j zo'n plezier
Met oe deern en oe dier
Zo as ons arref is ter gien ene!

Tuus, tuus op arf tien
Weur a'j källefies en ooievaars zien.
Ie zèng gien stom woord
Dan as soms: stik te moord!
A'j keiekn neur onz'Annegien.

O, geef mien een bult,
Die met een arf is 'evuld
En 't Ganzediep giet der langs ene,
Deur e'j zo'n plezier
Met oe deern en oe dier
Zo as ons arref is ter gien ene.

Tuus, tuus op arf ellef,
Weur de vrouwe zo'n roodverbrand vel ef
Ie gaon nog maar deur
Maar wij passen der veur
En de rest, die verzin ie maar zellef.

2. Van Zuthem

Dit vars kende bepaald succes. Het is in 1946 gemaakt op de wijs van een oud schoolversje. Het is veel gezongen op bijeenkomsten van watersporters.

Van Zuthem Vars

(tekst Gait Berk; melodie: De veldmuis vond in 't beukenbos)

Van Zuthem vond an 't Zalker gat
Een olde vissers skuut
Ij ad ook nog een olde klomp
Deur eusen ij em mee uut
Ij maken der wat touwgies an
En zeeg mien skip is kleur
Now vaar ik zomaar 't zeegat uut
Zonder 't minst geveur!

Van Zuthem 'ad een olde klok
Ij zeeg, de's mien kompas
Toen voer ie zomaar neur Ork toe
Een wonder det ie der was!
Deur nam ie toen een liter Bols
En koers op Amsterdam...
Maar tot vandage is 't onbekend } bis
Of van Zuthem der ooit wel kwam. } bis

3. Varsies van Zunne en Maone

Hierin heb ik voort eerst geprobeerd mijn liefde voor onze stad in 't Kampers tot uiting te brengen. De Maone op de wijs van het Duitse volksliedje Guter Mond du gehst so stille. De melodie van de Zunne is tegelijk met de tekst bij me opgekomen, vraag me niet hoe.

De Zunne

(tekst en melodie Gait Berk)

De zunne giet op over den Iessel
En meteen' is de revier van zuver gold
En gold blinkt ook van de toorns en gevelds
Van de stad, weur een Kamper zo van oldt.

De reeng kump de stad in van de polder
Op een wind, die nog rök neur land en grös
En zo blef de stad een stuk van buten
En de band met 't Eiland giet niet lös.

Oh, kruuspunt van disse elementen
Dus van zunne, water, wind en boeren grond –
Een Kamper leg niet gauw zien ziele open,
Maar vandag' 'eur ie 't uut mien eigen mond:

Mien golden juweel op grüne jörke,
An oe ketting, die glanst van 'emels blauw,
Now weur a'k van mien lee'm terecht mag ko-omen
In mien arte blief ik oe toch altied... trouw!

Handwritten musical score for a song. The score is written on five staves. The first staff contains the vocal line with lyrics: "Hénuu now 'houe ik van nou beste Erecht mag ko-o-men in mijn". The second staff contains the piano accompaniment. The third staff contains the vocal line with lyrics: "ant' , blef ik oe taek al- bied' trouw". The fourth staff contains the piano accompaniment. The fifth staff contains the piano accompaniment. Below the staves, there are three numbered sections of text:

2 De reeng kump de stad in van de polder:
 of van wind, die mij edk neuk land en geës
 En so blef de stad een stuk van buten
 En de band met 't Eiland giet niet lō's.

3 Op 't kruispunt van drie elementen,
 Dus van zonne, water, wind en boer' n graed
 Een kampen lag niet gauw even ziele spen,
 Maar verand'ing' + ween ie 't uut mijn eigen mond:

Below the text, there is a musical staff labeled "inbree:" with a melodic line.

De Maone

(tekst Gait Berk; melodie: Guter Mond du gehst so stille)

Beste Maone, ie lopen döör zo zächies
 Weer oe rundtien umme d'olde stad.
 Oe gezichien, brengt een lichien,
 Maakt van kark' en poort aost een gedichien -
 Beste Maone, ie doen now wel zo stille,
 Maar ie bin' de skilder van de stad.

Beste Maone, ie kieken döör zo stille
 Uut de varte neer op onze stad.
 Oe straolen raken, alle daken
 En ie zien wat wij der ier van maken -

Beste Maone, ie lopen döör zo zächies
As de skildwacht van de stille stad.

Beste Maone, ie trekken stil oe baantien
Umme onze eeuwenolde stad.
Geslachten lee'm, ploetren maar ee'm,
Maar ie bin al die tied dezelve eblee'm –
Beste Maone, wat een treurig baantien
Al die jeuren de wachter van de stad.

4. Melkvars

Tekst en melodie uit een spontane inval geboren. De woorden 'zeugen' en 'bèby' zijn opzettelijk ingevoerd ter wille van de agrarische sfeer.

Melk Vars

(tekst en melodie Gait Berk)

Mien wieg' stond in de koestal
Döör was 't lekker warm
En mos mien mo mien zeugen,
Lag ik nakend op der arm
En uut die gulle titte
Kreeg ik zo'n lauwe skeut –
Zoo leern ik al as bèby:
Niks beters as een neut!

Melk VARS

(tekst en melodie: Gait L. Berk)

mien wieg' stond in de koestal / döör was 't lekker warm en
mos mien mo mien zeugen / lag ik nakend op der arm en
uut die gulle titte / kreeg ik zo'n lauwe skeut zo
leern ik al as bèby / niks beters as een neut! herhalen ad lib.